

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

סקירת המאמרים המתפרסמים בגיליון הזה:

הרב יהודה שביב בודק את הרעיון המקובל כי סודרו משניות מסכת שביעית על פי סדר כרונולוגי, ומוצא כי רעיון זה נותן רק הסבר חלקי לסדר העניינים במסכת. מצביע המחבר, מחד, על חריגות מהסדר הכרונולוגי במסכת, ומאידך מראה הוא עקרונות סידור אחרים אשר על פיהם ניתן לעמוד על מבנה המסכת.

הרב ד"ר אריה סטריקובסקי עוסק אף הוא בענייני מבנה וסדר, של מסכת תענית, אך עם דגש רעיוני. הוא מציג ומבאר את שיטת העימוד המיוחדת של משה קליין, המבליטה חזרות והקבלות לשוניות בתוך פרק של משנה. על פי שיטה זו, מנתח המחבר את מהלך הרעיונות של מסכת תענית.

ד"ר ישראל רוזנסון חוקר מה מקומה ומה תפקידה של האגדה במשנה. אחרי דיון נרחב בהגדרת המונח "אגדה" ובסימני ההיכר שלה, דן המחבר במשניות אגדיות במסכת ברכות ובהשלכותיהן ההסטוריות והרעיוניות.

הרב אברהם וולפיש ממשיך בגיליון הזה לדון בתופעות "ספרותיות" הרווחות במשנה ובהשלכותיהן העריכתיות והרעיוניות. במאמרו הנוכחי עוסק הוא בתופעת "משחקי לשון". הוא מביא לתופעה זו כמה דוגמאות, מכל ששת הסדרים של המשנה, ומנתח את משמעויותיהן. בנספח למאמר מביא המחבר רשימה של עשרות דוגמאות לתופעה הזאת במשנה.

מר יחזקאל כהן מעשיר אותנו מנסיונו הרב כמורה למשנה במאמרו העוסק בקובץ משניות ממסכת עירובין. המפתח לשיטת ההוראה שהוא מציג כאן הוא השימוש בציורים גראפיים, המרחיבים את הדעת ואף מושכים את הלב. המחבר מראה ומסביר כיצד ניתן להשתמש בציורים כבסיס להוראה שיטתית, בהירה, ומהנה לתלמידים. מדורנו הקבוע, "מן הנעשה בתחום המשנה", סוקר מאמרים וספרים שהופיעו, העוסקים בהיבטים שונים של לימוד משנה.

לשמחתנו עוררו מאמרים שהתפרסמו בגיליונו הראשון תגובות מאת קוראינו, וזכינו לקבל כמה הערות ותגובות בכתב. הננו מביאים כאן שתי תגובות. הרב שלום כרמי מעיר למאמרו על הדוגמה של "חתימה מעין פתיחה" ממסכת נזיר, במאמרו של הרב אברהם וולפיש. לדעתו, תופעה זו במסכת נזיר ניתנת להסבר על פי הבנת הרקע המקראי של הנזיר והתפתחות הרעיון של הנזיר מתקופת המקרא ועד לתקופת חז"ל. מר גלעד שטראוס מגיב למאמרו של אהוד רוסט, שעסק בן היתר בהבדל בין ברכת "שכוחו וגבורתו מלא עולם" ובין ברכת "עושה מעשה בראשית", בברכות פ"ט מ"ב. הוא מציע הבנה אחרת של חלק מהמפרשים שפירשו את ההבדל בין שתי הברכות הללו ומסכם את השיטות השונות בטבלה.

המערכת